

Simtuna socken.

Såger, seder och folketro upptecknade av
Einar Eriksson Wad Fjärdhundre

Wägnamnen - Kyrke-jätte - Klode såger, under Skeddagarna

Fienden skulle en gång hava kommit in i Simtuna och intagit en borg på Skuttersberget vid Star en by i nämnda socken. Borgens som då svenskarna innehade blev belägrad och så intogs fienden borg. Men svenskarna fick snart förstärkning och fienden måste fly men dessförinnan kunno fienden låsa igen borgets i vilken då skulle hava funnits en skottkammare. Flykten gick över Liggesta ång vilken var beväxt med tuvor (Tissela tuva) där många snavade och föllo. Emellertid så tappade fienden nyckeln till skottkammaren, under tiden så öppna svenskarna Simba källa och vattnet flödade över fienden så att många drunknade, svenskarna fingo icke vattnet att stanna förän de stöpp igen källledern med en dynga och det såges än i dag att om den skulle borttagas så skulle hela byn översvämmas av vattnet. När sedan fienden kom hem till sitt land igen så lät de införa i kyrkans böverna (från Simba källa, Tissela tuva och Skuttens skans bevara oss milde Herre Gud. Men nyckeln tappades i Tissela tuva sökte svenskarna förgäves efter, men det såges att den som en gång hittat den skall med densamma finna ingången till skottkammaren i Skuttersberget. Det går även en sägen om att det i samma berg skall finnas en ring som bequades att lägga fast bitarna uti, vilken skall finnas kvar än i dag.

Liggesta som här står omtalas skall hava fått sitt namn efter Ligge Fridulfson Odin.

En kyrkopård skulle även blivit utstekt på Slengerängen när digerdöden härjade i vårt land, men som troligtvis aldrig blivit använd men

platsen kallas än i dag "kolerakörvägen".

En sägen om byggandet av Lintuna kyrka lyder så
Två jättar skulle byggas. Den ena skulle av
gräret på den så kallade Mesställen, en ång som
ligger på gräsen mellan Lintuna och Frästhults
socknar. Den andre jätten skulle bygga Lintuna kyrka,
vilken ligger vid pass 3 kilometer ifrån den förut
omtalade ången. Emellertid gick det så att de
som hölls med ståttern en dag fick se hur kyrktornet
böjades resa sig i väster. Då väcktes kinnandens
tanke hos honom så han kastade liebrynet mot
tornet i den meningen att omkullsti det som
vilket dock misslyckades. Ty den ena halvan
av brynet fick han kvar i handen, medan den en
andra delen stannade i en skogsbäck vid Flöby by
strax invid kyrkan och står än i dag kvar som
ett minne från byggandet av Lintuna kyrka.
Vad den förra delen av brynet står att finna
förmåler ej sägen.

En annan sägen är om en jätte som levde
på 1750-talet. Han var hemma i Vändersta
och kallades därför Vänderstapiltten. På den tiden
hörde alla bönder fara till städerna det fanns då
ej spannmålshandlande på närmare håll utan
de måste köra till städerna för att där avyttra
sina produkter. På ridarna färdes hände det
mycket som folk på senare tid har att tala om.
Emellertid var också Vänderstapiltten med på
åtskilliga strapåsar. En gång när han körde
med fara till Stockholm så skulle han vila
vid Rönnskede, ett vilhåll som det kallades
vilket ligger vid Stockholms vägen. När var man
kom till vilstället så var där mycket folk också

sete i samma ärende De hade ställt sina slädes så
att han inte kunde höra fram sin släde. Han reste
då sin släde på ända tog den på sin rygg och bar
den med fullt lass 100 pund in på gården.

En annan gång såg han se stycken karlar som
med stälpett rökte vättra om en sten men då de ej
förmådde röra den så gick Vänderstapiltten fram och
vätte om den med blotta händerna.

Ette annat prov på hans styrka var då han
en gång åkte till kyrkan. Det hade moat störtat
så det på Slängerängen lagt sig en så stor snödriv
att hans häst fastnade däri. Men Vänderstapiltten
tog hästen och lyfte honom över en gårdsgård
som att ingenting skulle hava hänt och körde så
gladeligen till kyrkan.

En man händ för sina jättekrafter frågade honom
en gång varför han kallades piltten och gjorde sig
lustig över honom på flera sätt. Vår man blev till
 sist så förargad att han tog den stærkemannen
och kastade honom mot en dörr så att dörrspeglarna
brusto och mannen hamnade i rummet innanför.

Men även stærka karlar bliva slut med tiden
Vänderstapiltten dog nämligen i ryggväste.

Febr. 24 Mattias med sitt blida skägg lockar barnen
utom vägg.

Om hönan får dricka Torkdrapp om Mettemårsdag
så får oxen dricka ur rinnande bäck om värfrudag.

Mars 21. Bengt vät så när du kommer åt om Bengt a
Torr får du så dess förr.

H.

Mars 25 "Veffeldagen" om det fryser den natten så skall
det frysa i fyrtio nätter till stor skada för bondens rå;

Maj 18 Erik juli d. 29 Olov. Om Erik ger ax så ger Olov kack

Mars 28. Malkus klar och skär så din åker så snart den bär

April våt och maj kall fyller bondens lador all.

Ditt timmer uppå nedan hugg så åter malen aldrig
"glugg" då bliver även stertit ditt hus och aldrig
Trives väggelus.

Om en ko i inte äter och ser ut att vara sjuk
så säger man att hon har tappat idisslan, såsom
medicin användes ett betsel som hästerna haft i
munnen, vilket man också sette i munnen på den
sjuka kon hon skulle då som man sade på tillbaka
idisslan. Om ett får fick samnefel skulle togas
idisslan ut av en ko det gick så till att när hon
gjorde uppstötningen skulle man sticka ett trästycke
i munnen på kon så att bollen remlade ned på golvet
sedan gav man den åt det sjuka fåret.

När man skulle bira in gösagg ifrån gästhuset till
deras förvesingsplats så skulle de bäras nedanför
knäna i annat fall skulle de bli endast rötägg.

Kila sockenbor och Sala sockenbor beställde sina kyrk-
klockor samtigt men så brann gjuteriet ned så det ender
hade en kyrkklocka färdig den tog så Kilaborna.
Sedan kommo Sala sockenborna till Kila och sade att
det deras klocka. Då svarade Kilaborna: om ni kan
taga klockan mellan "förstgång och andgång" på
julmorgonen så får ni henne. Och Sala sockenbor
gjorde så. Därav kom ordstävvet.

Västmanland
Enstana del
Sjötuna

Sjötuna vargar, Alltuna björnar och Kila män
Sala sockens tjurar de leva väl än.

En bonde som en kall vintermorgon var på väg till
Sala marknad såg på Bärby gårderna en tomte
som ^{drog} tre lass hö efter sig. Men trodde att tomten
hade hämtat höet hos en rik bonde som man väl
kände till och samt förde det till en annan som levde
i små omständigheter.

Samma person körde en gång med föra till Gävle
på hemvägen mötte han en dalkulla som han slop
till i ryggen med en "kalkstake" då utbrast kullan:
he "ar" en hinte gjort för ämint"! När han sedan kom
hem fick han till sin förargelse se att han var full
utav "flatlös".

En dalkarl som var ute och silde legghärd besökte
även vår socken. En natt skulle en person försöka
tillägna sig något utav utav dalkarlens legghärd.
Men dalkarlen kunde trocka så att tjuven förstnade
kvar på lasset. På morgonen när dalkarlen skulle
fortsätta sin färd fick han se mannen som satt
på lasset: då utbrast han: Tacks skall du äva för
att du vaktat mina legghärd i natt nu får dug

Ramsa

Olle på Bra slakta en ko, hon var halt slakta en galt
galten var fet slakta enget geten hade juvar
slakta en tjur tjurn hade pungar slakta gäring
gärningar gröna slakta en höna, hönan hade ägg
spik öppna på en vägg.

Veggvisa.

Ro, ro katten har skägg. Hör oppen på ungen så
värper han ägg. Ett åt far, ett åt mor, ett åt pater i
ett åt bror i ett åt lilla ungen.

En präst skulle en gång från predrikstolen
hava uppläst följande: "Solbo, Patringsbo och Bårth
kommer hit. Stora karlar och starka, långa
liar och skarpa. Men gör inte i år som ni göra
i fjol, en slipa och två bog, sju skel är en slog"

Ovanstående skulle hava hänt i Färna socken
där prästen måste lyra på i kyrkan när socke-
borna skulle hjälpa till med ståttern på prästgård

På Birby skog i Simtuna finnes även en gammal
avrättningsplats. I början av 1800 talet begravd
där en gammal kvinna, vilken hade mördat sin man
samt sina tre barn. Hon fördes till avrättning
platsen i en kurbagn. Innan de kommo fram
till platsen där hon skulle halskuggas gav man
hennes ett glas vin att dricka. Sedan kastade
man glaset ifrån sig och där glaset föll uppren
en källa, berömd för sitt friska vatten.